

Velký pátek 2012

1. čtení: Žalm 22, 1-22
 2. čtení: Pašije podle Marka (Marek 14-15)
 3. čtení: 1. Korintským 1, 18-24
- Písňe: Ž 22, 1-7 – 321,1-4.5-7 – 320,1-4.5-6 – 331

„Říkali: *„Jiné zachránil, sám sebe zachránit nemůže.“*“
Marek 15,31b

1.

Poslední lidská reakce, s níž se podle evangelisty Marka setkal Ježíš na této zemi, byl *výsměch*. Náhodní jeruzalémští kolemjdoucí, procházející pod jeho křížem, potřásali hlavou a uráželi ho, židovští velekněží a zákoníci se mu někde doma mezi sebou posmívali, spolu s ním křížovaní povstalci jej tupili. Posměch zdola i ze strany, výsměch na veřejném prostranství i v uzavřené společnosti, zesměšňování od lidí bezvýznamných i významných. Jako kdyby nestačilo ono instituční zesměšnění při Ježíšově židovském výslechu ve čtvrtek v noci a římském výslechu v pátek zrána, doprovázeném pliváním do obličeje a bitím po hlavě, o němž nás zpravují Matouš, Marek i Lukáš. Musí přijít ještě další, spontánní, neorganizovaný výsměch v posledních hodinách Ježíšova života. Ty, kdo Ježíše soudili a odsoudili, ty, kdo s ním byli odsouzeni, i ty, jimž byl lhostejný, spojovalo přesvědčení, že záchrana vlastního života v situaci krajního ohrožení je povinností každého normálního člověka. Pokud si někdo namlouvá, že existuje nějaký vyšší statek, než je lidský život tady na zemi, je povinen se z tohoto svého přesvědčení zodpovídat. Ve jménu čeho jsi, Ježíši, pohrdl životem, respektive smrtí? Budeš s to přesvědčivě prokázat oprávněnost svého mesiášského nároku? Ježíšovi se neposmívali sadističtí zvrhlíci, nýbrž náboženští ideologové a životní pragmatici. Pro obojí je Ježíš mesiášský – uchýlím se k tomuto odíznému komunistickému označení chartistů ze sedmdesátých let minulého století – ztroskotanec a samozvanec. Dávají mu poslední příležitost předvést, co umí: „*Zachraň sám sebe.*“

2.

Sebezáchranu si shodně představují jako sestoupení s kříže. Kdyby to však Ježíš učinil, projevil by se jako člověk obdařený mimořádnou božskou mocí, jako nadčlověk, ale nikoli jako Mesiáš Izraele, jako ten, kdo přichází od Boha, kdo je z Boha. Obecný posměch, dovolávající se Ježíšova výroku o mesiášské moci zbořit a postavit jeruzalémský chrám, vložil evangelista do úst kolemjdoucích. Konkrétní výsměch, připomínající Ježíšovo mesiášské působení mezi lidmi, vložil evangelista do úst lidí pro to zvlášť kvalifikovaných. Vyřknou ho Ježíšovi soudci, tehdejší faráři a theologové. Zní: „*Jiné zachránil, sám sebe zachránit nemůže.*“ Obě věty jsou pravdivé, byť každá poněkud jinak. Ano, jiné zachránil. Ano, sám sebe zachránit nemůže. Obávám se, že z úst nejednoho kazatele zazní na Velký pátek L.P. 2012 slova mnohem, mnohem méně pravdivá. Naději se, aby z mých úst zazněla slova alespoň stejně pravdivá.

2.1. *Jiné zachránil.* To je konstatování faktu. Židovští předáci byli dobře informováni. Zachránil ty, které uzdravil, které vyléčil z nemocí ducha a těla, které vyvedl z jejich sociální izolovanosti, kterým otevřel cestu ze špatné do dobré společnosti, které vrátil život. Ty všechny zachránil, a nebylo jich málo. *Mnohé* zachránil, mohli bychom říci; posledním z nich byl vyměněný omilostněný povstalec Barabáš. Jakkoli neuzdravil všechny nemocné ve svém dosahu, jakkoli neobrátil na správnou cestu všechny celníky a všechny nevěstky, nezaslouží si přesto náš obdiv? Cožpak neobdivujeme ty, kdo zachraňují jiné? Hasiče a záchranáře při

povodních a požárech? ALBERTA SCHWEITZERA, který zanechal teologie a muziky, zavřel Nový zákon a varhany a farářský a profesorský talár vyměnil za doktorský plášť v Lambaréné. Neskláníme s v úctě před každým, kdo daruje neznámým svou krev, příbuznému jednu svou ledvinu? Rok co rok vyznamená prezident na Hradě nějakého teenagera, který bez zaváhání skočil do řeky pro topící se batole. Příběh německého obchodníka OSKARA SCHINDLERA, který zachránil více než tisíc Židů před smrtí ve vyhlazovacím táboře, nás dojíká k slzám. Proč tedy ten posměch na adresu *nazaretského záchranáře*? Protože si myslíme, že zvolil neefektivní taktiku zachraňování?

2.2. *Sám sebe zachránit nemůže.* To má být rovněž konstatování faktu? Slovo „nemohl“ může znamenat *objektivní nemožnost*. Tak to zřejmě mysleli židovští kněží a zákoníci: Není v silách člověka zlomit neřád světa, konkretizovaný pro ně do římské okupace Palestiny. JAN PALACH nás přece v lednu 1969 také nemohl zachránit před sovětskými okupanty a zřejmě ani před husákovskou normalizací. Slovo „nemohl“ ovšem může vyjadřovat i *subjektivní nemožnost*. Tak to židovští kněží a zákoníci podle všeho nemysleli. Ale co když nechtěně pronesli „proctví“, jako v Janově evangeliu velekněz toho roku KAIFÁŠ svým pověstným výrokem „Je lépe, aby jeden člověk zemřel za lid, než aby zahynul celý národ“ (Jan 11,50), výrokem, v němž jako by se v náznaku hlásila ke slovu budoucí pavlovská teologie zástupné oběti, ne-li přímo proslulá satisfakční teologie velkého theologa středověku sv. ANSELMA Z CANTERBURY? Tedy: že se nemohl zachránit, protože se zachránit *nechtěl, nesměl, neměl*? Protože *kdyby zachránil sebe, nezachránil by jiné*? Kdo sleduje ježíšovskou logiku, může – nebo musí? – dospět k apriornímu postulátu: *Jestliže doposud šel cestou ne-záchranu, nemůže v rozhodující okamžik sejít na scenu sebe-záchranu*. Cožpak neexistuje něco jako zástupná smrt, smrt jednoho místo druhého, život obětovaný ve prospěch jiného života? Obdivujeme dobrodince lidstva, kteří zapomínají na sebe, protože na sebe mohou pomyslet až na posledním místě? Například polského františkána MAXMILIÁNA KOLBEHO, který se nabídl nacistickým katanům výměnou za otce početné rodiny: „život za život“? Proč tedy ten posměch na adresu *nazaretského dobrodince*? Protože si myslíme, že se řídil utopickou ideologií záchranu?

3.

Spekuluující křesťanský theolog podle mého názoru nemůže odmítnout abstraktní premisu: Ježíš se „mohl“ zachránit: *Kdyby chtěl, zachránil by se*. Theolog přidržující se Nového zákona bude tvrdit, že se Ježíš zachránit „nemohl“: *Nezachránil se, protože nechtěl*. Kdyby totiž Ježíš zachránil sebe sama, zůstal by *kdekdo* nezachráněný: například Adam a Eva, Sokrates a Antigona, evangelista Marek a apoštol Pavel, oběti přírodních katastrof a válečných konfliktů našich dnů, svými rodiči nade všechno milované dítě, jehož dny na dětské onkologii jsou už sečteny nebo jen Pánu Bohu známá babička, která včera zemřela v některém z domovů důchodců. Kdyby Ježíš zachránil sebe sama, zůstali bychom my *ostatní* nezachráněni. Protože nezachránil sebe sama, mohl zachránit *mnohé*, kdo žili před ním i kdo budou žít po něm. Protože *tenkrát* nezachránil sebe sama, zachránil nás, jak tu *dnes* sedíme. „*Věrohodné je to slovo a zaslouží plného souhlasu* – napíše žák apoštola Pavla – : *Kristus Ježíš přišel na svět, aby zachránil hříšníky. Já k nim patřím na prvním* – a dovolte mně dodat: a my nikoli na posledním – *místě*.“ (1.Timoteovi 1,15) Ten, který nezachránil *sebe*, zachránil *všechny kromě sebe*. Být křesťanem/křesťankou znamená zařadit do tohoto zástupu zachráněných. Věřit v Pána Ježíše Krista, jehož příběh umučení jsme dnes vyslechli, znamená věřit, že on na Golgotě zachránil *i mě*. Kdybych uměl zpívat, zanotoval bych teď s jedním spoluhříšníkem poslední slova jeho songu *Děkuji*: „Beránku, děkuji, marně jsi neumíral.“ Amen.